

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

REZOLŪCIJAS

PADOME

PADOMES REZOLŪCIJA

(2009. gada 30. novembris)

par cilvēdi aizdomās turētu vai apsūdzētu personu procesuālo tiesību stiprināšanai kriminālprocesā

(Dokuments attiecas uz EEZ)

(2009/C 295/01)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

tā kā:

- (1) Eiropas Savienībā Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija ("Konvencija") veido kopīgu pamatu aizdomās turētu vai apsūdzētu personu procesuālo tiesību aizsardzībai kriminālprocesā, kas šajā rezolūcijā ietver pirmstiesas un tiesas stadiju.
- (2) Turklāt Konvencija Eiropas Cilvēktiesību tiesas interpretācijā sniedz nozīmīgu pamatu dalībvalstīm uzticēties to krimināltiesību sistēmām un stiprināt šādu uzticēšanos. Vienlaikus no vienas puses ir iespēja Eiropas Savienībā veikt turpmākas darbības, lai nodrošinātu Konvencijas pilnīgu īstenošanu un tās standartu ievērošanu, un vajadzības gadījumā garantētu konsekventu piemērojamo standartu piemērošanu un paaugstinātu esošos standartus.
- (3) Eiropas Savienība ir veiksmīgi izveidojusi pārvietošanās un uzturēšanās brīvības telpu, ko pilsoņi izmanto, aizvien vairāk ceļojot, studējot un strādājot valstīs, kas nav viņu dzīvesvietas valsts. Tomēr iekšējo robežu atcelšanai un pieaugošai pārvietošanās un uzturēšanās brīvības izmantošanai neizbēgami ir arī tādas sekas, ka aizvien vairāk palielinās to cilvēku skaists, kuri ir iesaistīti kriminālprocesā dalībvalstī, kas nav viņu dzīvesvietas valsts. Šādos gadījumos aizdomās turētu un apsūdzētu personu procesuālās tiesības ir īpaši svarīgas, lai nodrošinātu tiesības uz taisnīgu tiesu.
- (4) Patiesi, lai arī Eiropas Savienības mērogā ir veikti dažādi pasākumi, lai pilsoņiem garantētu augstu drošības pakāpi, tikpat liela ir arī vajadzība risināt īpašas problēmas, kas var rasties, ja persona ir aizdomās turētais vai apsūdzētais kriminālprocesā.
- (5) Tādēļ, lai nodrošinātu kriminālprocesa objektivitāti, ir vajadzīgi īpaši pasākumi attiecībā uz procesuālajām tiesībām. Šādi pasākumi, kas var ietvert tiesību aktus, kā arī citus pasākumus, palielinās pilsoņu pārliecību, ka Eiropas Savienība un tās dalībvalstis aizsargās un nodrošinās viņu tiesības.
- (6) 1999. gada Tampere Eiropadome secināja, ka saistībā ar savstarpējas atzišanas principa īstenošanu būtu arī jāuzsāk darbs pie šiem procesuālo tiesību aspektiem, attiecībā uz kuriem ir jāizstrādā vienoti minimālie standarti, lai veicinātu savstarpējas atzišanas principa piemērošanu, ņemot vērā dalībvalstu tiesiskos pamatprincipus (secinājums Nr. 37).
- (7) Tāpat arī 2004. gada Hāgas programmā norādīts, ka turpmāka savstarpējas atzišanas īstenošana, pieņemot to kā tiesu iestāžu sadarbības stūrakmeni, nozīmē to, ka kriminālprocesā ir jāizstrādā līdzvērtīgi procesuālo tiesību standarti, pamatojoties uz pētījumiem par dalībvalstīs pieejamo aizsardzības pasākumu līmeni un pienācīgi ievērojot dalībvalstu tiesiskās tradīcijas (III 3.3.1. punkts).

- (8) Savstarpējas atzīšanas priekšnoteikums ir dalībvalstu kompetento iestāžu uzticēšanās citu dalībvalstu krimināl-tiesību sistēmai. Lai Eiropas Savienībā uzlabotu savstar-pēju uzticēšanos, ir svarīgi, lai papildus Konvencijai būtu Eiropas Savienības standarti procesuālo tiesību aizsar-dzībai, ko dalībvalstīs pienācīgi īsteno un piemēro.
- (9) Nesen veikti pētījumi liecina, ka speciālisti plaši atbalsta Eiropas Savienības tiesību aktus un citus pasākumus procesuālo tiesību jomā un ka ir jāuzlabo dalībvalstu tiesu iestāžu savstarpējā uzticēšanās⁽¹⁾. Šī pārliecība atspoguļojas arī Eiropas Parlamenta dokumentos⁽²⁾. Savā paziņojumā Stokholmas programmai⁽³⁾ Eiropas Komisija secina, ka aizsardzības tiesību stiprināšana ir būtiska, lai saglabātu savstarpēju uzticēšanos starp dalīb-valstīm un sabiedrības uzticību Eiropas Savienībai.
- (10) Pēdējos pāris gados notikušajās apspriedēs par procesuā-lajām tiesībām Eiropas Savienībā konkrēti rezultāti nav gūti. Tomēr lieli panākumi ir gūti tiesu iestāžu un poli-cijas sadarbībā saistībā ar pasākumiem, kas atvieglo kriminālvajāšanu. Ir pienācis laiks rīkoties, lai uzlabotu līdzsvaru starp šiem pasākumiem un personas procesuālo tiesību aizsardzību. Būtu jāpieliek pūliņi, lai stiprinātu procesuālas garantijas un tiesiskuma ievērošanu krimināl-procesā, neatkarīgi no tā, vai pilsoņi nolemj ceļot, studēt, strādāt vai dzīvot Eiropas Savienībā.
- (11) Paturot prātā šo jautājumu svarīgumu un sarežģītību, šķiet atbilstīgi tos risināt pakāpeniski, nodrošinot vispā-rēju saskaņotību. Veicot turpmākās darbības katrā jomā atsevišķi, mērķtiecīgu uzmanību var pievērst katram atse-viškam pasākumam, ļaujot noteikt un risināt problēmas tādā veidā, kas katram pasākumam piešķirs papildu vērtību.
- (12) Ņemot vērā, ka šīs rezolūcijas pielikumā izklāstītais pasā-kumu katalogs nav izsmēlošs, Padomei būtu jāapsver arī iespēja pievērsties jautājumam par tādu procesuālo tiesību aizstāvību, kas nav minētas minētajā katalogā.
- (13) Katram jaunam ES tiesību aktam šajā jomā vajadzētu atbilst Konvencijā izklāstītajiem minimālajiem standar-tiem Eiropas Cilvēktiesību tiesas interpretācijā,

IR PIENĒMUSI ŠO REZOLŪCIJU:

1. Eiropas Savienības mērogā būtu jāveic pasākumi, lai stipri-nātu aizdomās turētu vai apsūdzētu personu tiesības krimi-nālprocesā. Šādi pasākumi var ietvert tiesību aktus, kā arī citus pasākumus.
2. Kā pamatu tālākai rīcībai Padome apstiprina "Ceļvedi aizdomās turētu vai apsūdzētu personu procesuālo tiesību stiprināšanai kriminālprocesā" (turpmāk – ceļvedis), kā iz-klāstīts šīs rezolūcijas pielikumā. Šajā ceļvedī ietvertās tiesības, kuras varētu papildināt ar citām tiesībām, uzskata par procesuālām pamattiesībām, un pasākumiem saistībā ar šīm tiesībām šajā posmā vajadzētu būt prioritāriem.
3. Komisija ir aicināta iesniegt priekšlikumus par ceļvedi iz-klāstītajiem pasākumiem un apsvērt iespēju iesniegt ar F punktā minēto Zaļo grāmatu.
4. Padome izskatīs visus saistībā ar ceļvedi iesniegtos priekšli-kumus un apņemas tos izskatīt kā prioritārus jautājumus.
5. Saskaņā ar piemērojamiem noteikumiem Padome rīkosies, pilnībā sadarbojoties ar Eiropas Parlamentu un pienācīgi sadarbojoties ar Eiropas Padomi.

⁽¹⁾ Skat., *inter alia*, "Analīzi par turpmāko attīstību Eiropas Savienības savstarpējās atzīšanas procesā krimināllietu jomā", *Université Libre de Bruxelles* 2008. gada 20. novembra ziņojums.

⁽²⁾ Skat., piemēram, "2009. gada 7. maija Eiropas Parlamenta ieteikumu Padomei par ES krimināltiesību jomas attīstību", 2009/2012(INI), 1.a) punkts.

⁽³⁾ "Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa pilsoņu interesēs", COM(2009) 262/4 (4.2.2. punkts).

PIELIKUMS

CEĻVEDIS AIZDOMĀS TURĒTU VAI APSŪDZĒTU PERSONU PROCESUĀLO TIESĪBU STIPRINĀŠANAI KRIMINĀLPROCESĀ

Šajā ceļvedī norādīto tiesību kārtība ir tikai aptuvena. Tiek uzsvērts, ka turpmāk izklāstītie paskaidrojumi paredzēti vienīgi tam, lai sniegtu norādījumus par ierosināto darbību, un to mērķis nav iepriekš regulēt attiecīgo pasākumu precīzu darbības jomu un saturu.

A pasākums – Mutiskā un rakstiskā tulkošana

Īss paskaidrojums:

Aizdomās turētajai vai apsūdzētajai personai ir jāvar saprast notiekošais un viņai ir jābūt iespējai tikt saprastai. Aizdomās turētai vai apsūdzētajai personai, kura nerunā vai nesaprot valodu, kurā notiek kriminālprocess, vajadzēs tulla pakalpojums un svarīgu procesuālo dokumentu tulkojumu. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš arī aizdomās turētu vai apsūdzētu personu ar dzirdes traucējumiem vajadzībām.

B pasākums – Informācija par tiesībām un informācija par izmaksām

Īss paskaidrojums:

Personai, kuru tur aizdomās vai apsūdz par nozieguma izdarīšanu, būtu jāsaņem mutiska vai vajadzības gadījumā rakstiska informācija par savām pamattiesībām, piem., kā paziņojums par tiesībām. Turklāt šai personai arī būtu nekavējoties jāsaņem informācija par tās apsūdzības veidu un cēloni, kas vērsta pret viņu. Apsūdzētajai personai atbilstīgā laikā vajadzētu būt tiesīgai saņemt nepieciešamo informāciju savas aizstāvības sagatavošanai, ar to saprotot, ka tas nedrīkstētu kavēt kriminālprocesa pienācīgu norisi.

C pasākums – Juridiskās konsultācijas un juridiskā palīdzība

Īss paskaidrojums:

Aizdomās turētās vai apsūdzētās personas tiesības kriminālprocesā saņemt juridiskas konsultācijas (ar advokāta palīdzību) šāda kriminālprocesa visagrākajā piemērotajā stadijā ir būtiskas, lai nodrošinātu kriminālprocesa taisnīgumu; tiesībām saņemt juridisku palīdzību būtu jānodrošina efektīva piekļuve minētajām tiesībām uz juridiskām konsultācijām.

D pasākums – Saziņa ar radniekiem, darba devējiem un konsulārām iestādēm

Īss paskaidrojums:

Aizdomās turēto vai apsūdzēto personu, kurai atņemta brīvība, nekavējoties informē par tiesībām sazināties ar vismaz vienu personu, piemēram, ar radnieku vai darba devēju, sakarā ar brīvības atņemšanu, ņemot vērā, ka tas nedrīkstētu traucēt kriminālprocesa pienācīgu norisi. Turklāt aizdomās turēto vai apsūdzēto personu, kurai atņemta brīvība valstī, kurā viņa nedzīvo, informē par tiesībām sazināties ar kompetentām konsulārām iestādēm sakarā ar brīvības atņemšanu.

E pasākums – Īpaši aizsargpasākumi aizdomās turētām vai apsūdzētām personām, kas ir neaizsargātas

Īss paskaidrojums:

Lai nodrošinātu procesa taisnīgumu, ir svarīgi pievērst īpašu uzmanību aizdomās turētām vai apsūdzētām personām, kuras nevar saprast procesa saturu vai tā būtību, ņemot vērā, piemēram, viņu vecumu, garīgo vai fizisko stāvokli.

F pasākums – Zaļā grāmata par pirmstiesas aizturēšanu

Īss paskaidrojums:

Laiks, ko persona var pavadīt apcietinājumā pirms lietas izskatīšanas tiesā un tiesvedības laikā, dalībvalstīs ievērojami atšķiras. Pārlietu ilgstoša atrašanās apcietinājumā pirms tiesas ir kaitīga indivīdiem, var kaitēt dalībvalstu tiesas iestāžu sadarbībai un nav raksturīga vērtībām, par kurām iestājas Eiropas Savienība. Šajā sakarā piemēroti pasākumi būtu jāizskata Zaļajā grāmatā.